

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia 9 września 2010 r.

**Pani
Mirosława Wojciechowska
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodnicy**

LPO-4101-14-04/2010
P/10/098

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Ośrodku Pomocy Społecznej w Brodnicy („OPS”) kontrolę w zakresie wywiązywania się przez OPS z zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2007-2010 (do 30 czerwca), powierzonych do realizacji przez organy Gminy Brodnica.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 sierpnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie wykonywanie przez OPS zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2007-2010 (do 30 czerwca), powierzonych do realizacji przez organy Gminy Brodnica.

Uzasadnieniem tej oceny są wyniki badania 40 postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działań podejmowanych wobec wszystkich (25 spraw) dłużników alimentacyjnych pozostających we właściwości Wójta Gminy Brodnica w latach 2007-2010 (do 30 czerwca).

1. Wszystkie z objętych badaniem postępowania w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działania wobec dłużników alimentacyjnych, zgodnie z upoważnieniem Wójta Gminy Brodnica, prowadziła Pani Kierownik. NIK negatywnie ocenia prowadzenie przez Panią, w okresie od 1 października 2008 r. do 16 marca 2009 r., działań wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie upoważnienia udzielonego Pani na podstawie przepisów, które z dniem 1 października 2008 r., utraciły moc. NIK zwraca uwagę, że dopiero w dniu 17 marca 2009 r., Rada Gminy Brodnica upoważniła Panią, na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów², do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych.

2. NIK negatywnie ocenia tryb prowadzenia przez Panią postępowań w zakresie przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W ocenie NIK, postępowania te

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zm.

prorowadzone były nierzetelnie, a objęte sprawdzeniem decyzje wydano bez zgromadzenia kompletnego materiału dowodowego. W toku kontroli NIK ustalono, że w 25 wnioskach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (tj. 62,5% objętych badaniem spraw), wnioskodawcy nie zamieścili oświadczenia o przekazaniu organowi egzekucyjnemu wszelkich znanych informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego, w jednym przypadku (2,5% spraw) oświadczenie takie zostało złożone po ponad trzech miesiącach od dnia wydania decyzji przyznającej prawo do świadczeń, a w trzech przypadkach (7,5% spraw) w OPS nie było możliwości ustalenia daty złożenia takiego oświadczenia. W siedmiu przypadkach (17,5% spraw), we wnioskach – w części dotyczącej osób wchodzących w skład rodziny - nie wskazano wnioskodawcy, a w jednym (2,5% spraw) również dzieci uprawnionych do świadczeń. Stwierdzono także przypadki niewskazania we wnioskach: numeru identyfikacji podatkowej NIP wnioskodawcy (jeden wniosek), numeru PESEL (trzy wnioski), daty urodzenia wskazanych we wniosku osób (1 wniosek). Dziewięć wniosków (22,5% spraw), nie zawierało oświadczenia wnioskodawcy o osobach zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, a aż w 31 wnioskach (77,5%) nie zamieszczono oświadczenia wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji. Ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego bez dysponowania ww. informacjami było niezgodnie z art. 15 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

NIK negatywnie ocenia niewezwanie, w żadnym z ww. przypadków, wnioskodawców do uzupełnienia lub poprawienia podania. Było to nierzetelne i niezgodne z postanowieniami § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego³.

W wyniku braku należytej staranności, OPS nie dysponował (w czterech przypadkach, tj. w 10% spraw), bądź dysponował niepełnym – bez daty (w dziewięciu przypadkach, tj. w 22,5% spraw) – potwierdzeniem pouczenia składającego wniosek o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego, o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Wymóg takiego pouczenia, jeszcze przed złożeniem oświadczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 3 pkt 2 i 3 oraz ust. 4 pkt 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wynikał z art. 15 ust. 7 tej ustawy.

3. NIK negatywnie ocenia wydanie czterech decyzji (10% spraw) przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, pomimo niedysponowania kompletnym materiałem dowodowym. W toku kontroli NIK ustalono, że wydając trzy decyzje nie dysponowała Pani zaświadczeniami o bezskuteczności egzekucji (naruszenie art. 15 ust. 4 pkt 3 lit. „b” ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów), a w jednym przypadku przyznano i wypłacono świadczenie mimo braku zaświadczenia wymaganego art. 15 ust. 4 pkt 3 lit. „c” i „f” ww. ustawy. Z kolei dwie decyzje (5%) wydano bez uwzględnienia prawomocnego orzeczenia sądu zasądzającego alimenty, w konsekwencji czego wysokość przyznanych i wypłaconych świadczeń zaniżono o łączną kwotę 2.400 zł.

4. Przyznając świadczenia z funduszu alimentacyjnego działała Pani przy zachowaniu kryterium dochodowego rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie, określonego w art. 9 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

³ Dz. U. Nr 136, poz. 855.

W latach 2008-2010 (do 30 czerwca) w OPS stwierdzono dwa przypadki nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w łącznej kwocie 4.400 zł. W sprawach tych, zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wydano decyzje uchylające prawo do świadczeń. NIK negatywnie ocenia fakt, iż tylko w jednym z tych przypadków, organ wierzyciela wydał decyzję w sprawie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (1.400 zł). W trzech przypadkach (do dnia zakończenia kontroli NIK – 17 sierpnia 2010 r.), decyzji takich nie wydano, co było niezgodne z art. 23 ust. 5 ww. ustawy.

W OPS nie rozpatrzono również (do dnia zakończenia kontroli NIK), podania z dnia 6 marca 2009 r., o rozłożenie na raty zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 1.400 zł. W ww. sprawach działała Pani nierzetelnie oraz wbrew postanowieniom art. 23 ust. 5 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i art. 35 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴.

5. NIK negatywnie ocenia sposób wywiązywania się przez OPS z działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych. Świadczą o tym stwierdzone w toku kontroli przypadki: nieprzekazania komornikom sądowym informacji mogących mieć wpływ na skuteczność egzekucji prowadzonej wobec dłużników alimentacyjnych, zebranych w 21 wywiadach alimentacyjnych i odebranych w 18 oświadczeniach majątkowych (naruszenie art. 5 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów), niedokonywania, w żadnym z objętych sprawdzeniem przypadków, weryfikacji zebranych w wywiadach alimentacyjnych i oświadczeniach majątkowych informacji, niezobowiązania siedmiu dłużników nie posiadających zatrudnienia do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy (naruszenie art. 5 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy) oraz niemonitorowanie przebiegu aktywizacji zawodowej zgłoszonych (siedmiu) dłużników alimentacyjnych (naruszenie art. 5 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy). Ustalenia kontroli NIK wykazały, że w 30 przypadkach, OPS nie posiadał informacji o sytuacji zawodowej (zatrudnieniu) dłużników alimentacyjnych.

Negatywnie ocenić należy również niegromadzenie i nieprzekazywanie Wójtowi Gminy Brodnica danych o wysokości zobowiązań dłużników alimentacyjnych wobec Skarbu Państwa. Uniemożliwiło to organowi wierzyciela zgłoszenie do biura informacji gospodarczej informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych.

NIK negatywnie ocenia niewystępowanie do organu właściwego dłużnika, w przypadku przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, z wnioskiem o podjęcie działań wobec dłużnika. Niepodejmowanie takich działań, stwierdzone aż w 22 przypadkach (55% spraw), było niezgodne z dyspozycją art. 3 ust. 5 pkt 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i świadczy o nierzetelnym działaniu Pani Kierownik. W przypadkach, gdy z takimi wnioskami Pani wystąpiła, tylko w trzech sprawach dokonano tego bez zbędnej zwłoki. W pozostałych 15, z wnioskami wystąpiono dopiero po upływie od 77 do aż 121 dni od daty wydania decyzji przyznającej świadczenie. Takie działanie było niezgodne z postanowieniami art. 35 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego.

NIK pozytywnie ocenia skierowanie do organów ścigania ośmiu wniosków o ściganie siedmiu dłużników za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny⁵.

6. Ustalenia kontroli NIK wykazały przypadki niewłaściwego stosowania przez OPS przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, polegające na: niezakończaniu 15 podań w ustawowym terminie bez poinformowania strony o tym fakcie i bez wyznaczenia nowego terminu rozpatrzenia (naruszenie art. 35 § 1 i § 3 oraz

⁴ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.

art. 36 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego), nieudokumentowaniu faktu doręczenia stronom postępowań pięciu decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, doręczeniu siedmiu decyzji stronom już po dokonaniu wypłaty świadczeń.

7. W ocenie NIK, prowadzona w OPS w latach 2007-2010 (do 30 czerwca) dokumentacja, nie pozwalała na ustalenie skuteczności działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych oraz była nierzetelna. Ocenę tę uzasadniają: nieprowadzenie rejestru dłużników alimentacyjnych pozostających we właściwości Wójta Gminy Brodnica oraz rozbieżności pomiędzy liczbą dłużników alimentacyjnych wykazanych w „Sprawozdaniach z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów”, a faktyczną liczbą dłużników ustaloną w toku kontroli NIK.

Nierzetelnie i niezgodnie ze stanem faktycznym, sporządziła Pani trzy kwartalne sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Nieprawidłowości polegały na: niewykazaniu w sprawozdaniu za IV kwartał 2008 r. kosztów poniesionych na działania wobec dłużników alimentacyjnych w kwocie 125 zł, niewykazaniu w sprawozdaniach za II kwartał 2009 r. i I kwartał 2010 r. kwot nienależnie pobranych świadczeń w łącznej kwocie 4.400 zł. Ponadto przekazując w formie elektronicznej (cztery przypadki) i w formie papierowej (jeden przypadek) sprawozdania kwartalne z realizacji zadań przewidzianych w ww. ustawie do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, nie zachowano terminu, o którym mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 września 2008 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁶. Opóźnienia w przekazywaniu sprawozdań wyniosły od jednego do sześciu dni.

NIK zwraca uwagę, że w OPS, w latach 2007-2010 (do 30 czerwca), nie stosowano się do wytycznych § 17 ust. 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej dla organów gmin i związków międzygminnych⁷, w części dotyczącej zamieszczania daty wpływu na dokumentach składanych w OPS.

8. NIK pozytywnie ocenia fakt, iż wysokość kosztów działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych oraz kosztów obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, nie przekroczyła 3% wydatkowanej dotacji na świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Zaznaczyć jednak należy, że do kosztów tych nie zaliczono wydatków w wysokości 2,7 tys. zł, poniesionych przez Urząd Gminy w Brodnicy na wysyłkę korespondencji OPS dotyczącej obsługi funduszu alimentacyjnego.

Ponadto, stwierdzono jeden przypadek niewłaściwego zaklasyfikowania wydatku w kwocie 125,30 zł, poniesionego na zakup materiałów i wyposażenia niezbędnych do działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych. Przyczyną nieprawidłowego zaklasyfikowania wydatku w rozdziale 85219 Ośrodki pomocy społecznej, zamiast w rozdziale 85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego (...), było zrealizowanie w 100%, na dzień dokonania tego wydatku, planu finansowego w rozdziale 85212 § 4210 Zakup materiałów i wyposażenia.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1) terminowe załatwianie wniosków i doręczanie decyzji przed dokonaniem wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

2) zapewnienie rzetelnego i terminowego prowadzenia i dokumentowania postępowań w sprawach o przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym przyjmowania i doręczania pism,

⁶ Dz. U. Nr 173, poz. 1075.

⁷ Dz. U. Nr 112, poz. 1319 ze zm.

3) podejmowanie działań w kierunku poprawy skuteczności ściągalności należności od dłużników alimentacyjnych,

4) dochodzenie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

5) rzetelne sporządzanie sprawozdań.

Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Kierownik prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.